

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa S. N.

przeciwko Wojewódzkiemu Ośrodkowi Ruchu Drogowego w [...]

o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt VIII Pa 154/21 Sądu Okręgowego
w Lublinie, w przedmiocie przywrócenia do pracy i wynagrodzenia za czas
pozostawania bez pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 czerwca 2024 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 6 marca 2023 r., sygn. akt VIII Pa 84/22,

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania i orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Maciej Pacuda Dawid Miąsik Romualda Spyt

UZASADNIENIE

W dniu 22 czerwca 2022 r. pozwany Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w [...] złożył do Sądu Okręgowego w Lublinie skargę o wznowienie postępowania zakończanego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 lutego 2022 r. w sprawie VIII Pa 154/21, którą na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 lutego 2022 r., VIII Pa 154/21 (przywracający powoda S. N. do pracy i zasądzającym wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy w okresie od 1 czerwca 2020 r. do dnia 30 lipca 2021 r.) w części dotyczącej zasądzenia na rzecz powoda kwoty 17 138 zł z tytułu pozostawania bez pracy z powodu wykrycia nowych faktów, które miały wpływ na wynik sprawy, tj. niezdolności do pracy powoda w okresie od 1 czerwca 2020 r. do 30 lipca 2021 r., o czym strona nie wiedziała, ponieważ powód nie poinformował o tym fakcie pozwanego. Dlatego pozwany nie mógł skorzystać z tego faktu w tym postępowaniu.

Skarżący wniósł o zmianę powyższego wyroku w części dotyczącej nienależnie zasądzanego na rzecz powoda wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w kwocie 17 138 zł przez oddalenie powództwa co do tej kwoty.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwany z uwagi na złożenie przez powoda zwolnienia lekarskiego w niedługim czasie po podjęciu pracy, złożył wnioski do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o udostępnienie danych osobowych dotyczących powoda w zakresie ustalonych przez te organy okresów podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz okresów niezdolności do pracy w czasie pozostawania powoda bez pracy, wraz ze wskazaniem pobierania z tego tytułu świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Pismem z dnia 22 marca 2022 r., doręczonym pozwanemu w dniu 23 marca 2022 r., Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w C. poinformowała, że S. N. w okresie od 1 września 2019 r. do dnia 24 lutego 2022 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy i od 1 czerwca 2020 r. do 30 lipca 2021 r. był czasowo niezdolny do pracy i z tego tytułu pobierał zasiłek chorobowy.

Sąd uznał, że skarżący wskazał okoliczności, które odpowiadają podstawie wznowienia, wynikającej z art. 403 § 2 k.p.c. oraz wniósł skargę w ustawowym terminie (art. 407 § 1 k.p.c.). Przyznał, że wskazane okoliczności faktycznie mogłyby

mieć wpływ na wynik sprawy, ponieważ były na tyle istotne, że ich uwzględnienie spowodowałoby wydanie innego rozstrzygnięcia. Pozwany wykazał również, że informację o powyższych okolicznościach powziął dopiero po wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie.

W ocenie Sądu Okręgowego, analiza treści skargi, dołączonych do niej dokumentów oraz analiza przebiegu postępowania zakończonych wyrokiem w sprawie VIII Pa 154/21 prowadzi do wniosku, że w poprzednim postępowaniu istniała obiektywna możliwość ustalenia okoliczności dotyczących niezdolności powoda do pracy. Pełnomocnik pozwanego, który również reprezentował Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w C. w postępowaniu dotyczącym wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, miał wiedzę i świadomość, że okresy pobierania zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego podlegają odliczeniu od okresu, za który pracownik powinien otrzymać wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy. Uznał zatem, że jeszcze w czasie trwania postępowania, którego wznowienia domaga się skarżący, była to dla niego okoliczność „ujawnialna”. Pełnomocnik pozwanego mógł zatem złożyć przed Sądem Rejonowym lub chociażby przed Sądem Okręgowym wniosek o dopuszczenie dowodu z informacji z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odnośnie do okresów podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz okresów niezdolności do pracy w czasie pozostawania powoda bez pracy, wraz ze wskazaniem, czy pobierał z tego tytułu świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Pełnomocnik pozwanego mógł też w toku postępowania zadać pytanie powodowi o stan zdrowia i ewentualne okresy niezdolności.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pozwany zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię, tj. art. 47 k.p., przez bezzasadne uznanie przez Sąd Okręgowy, że powodowi S. N. należy się wynagrodzenie za cały czas pozostawania przez niego bez pracy, mimo że w aktualnie spornym okresie pracownik ten nie był zdolny do pracy - nie był zatem gotowy do jej podjęcia u pozwanego, a więc za ten okres nie powinno powodowi należeć się wynagrodzenie, w zakresie którego pozwany wniósł o wznowienie postępowania w sprawie niniejszej;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść wydanego wyroku, a mianowicie;

1. art. 403 § 2 k.p.c. polegające na ich niezastosowaniu i niewznowieniu postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 lutego 2022 r., sygn. akt VIII Pa 154/21, w sytuacji, gdy skarga była uzasadniona z powodu wykrycia przez pozwanego nowych faktów, które oczywiście miały wpływ na wynik sprawy - pozostawianiu powoda S. N. niezdolnym do pracy w okresie od dnia 1 czerwca 2020 r. do dnia 30 lipca 2021 r., co powód celowo zatajał przed pozwanym i Sądami orzekającymi w sprawie, na skutek czego pozwany wiadomość o tym fakcie powziął dopiero w dniu 23 marca 2023 r. z pisma Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówki Terenowej w C. z dnia 22 marca 2022 r., a Sąd wskazał, że skarga została złożona w ustawowym terminie i zasługiwała na merytoryczne uwzględnienie w zakresie wyznaczonym wskazaną podstawą prawną skargi;

2. art. 233 § 1 k.p.c., przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i bezzasadne przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że analiza treści skargi o wznowienie postępowania i dołączonych do niej dokumentów oraz analiza przebiegu postępowania zakończonych wyrokiem w sprawie VIII Pa 154/21 prowadzi do jednoznacznego wniosku, że w poprzednim postępowaniu istniała obiektywna możliwość ustalenia okoliczności dotyczących niezdolności do pracy powoda S. N. w sytuacji, gdy jednocześnie Sąd Okręgowy w treści pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku sam jednoznacznie wskazał, że pozwany wiadomość o niezdolności powoda do pracy w okresie od dnia 1 czerwca 2020 r. do dnia 30 lipca 2021 r. powziął dopiero w dniu 23 marca 2023 r. z pisma Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników Placówki Terenowej w C. z dnia 22 marca 2022 r., jak również, że pozwany ma rację, że powyższe okoliczności mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a zatem dotyczyły podstawy faktycznej dochodzonego przez powoda roszczenia i były na tyle istotne, że ich uwzględnienie spowodowałoby wydanie innego rozstrzygnięcia w sprawie niniejszej co najmniej w zakresie objętym przedmiotem zaskarżenia skargą o wznowienie postępowania.

Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania, ewentualnie o

zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 lutego 2022 r., sygn. akt VIII Pa 154/21, i zmianę wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 22 lutego 2022 r., sygn. akt VIII Pa 154/21, w części dotyczącej zasądzonych na rzecz powoda S. N. wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy przez oddalenie powództwa co do kwoty 17 138 zł i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego w zakresie zmienionego orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od daty wydania prawomocnego orzeczenia w sprawie do dnia zapłaty oraz zasądzenie, na podstawie art. 415 k.p.c., od powoda na rzecz pozwanego kwoty 17 138 zł tytułem zwrotu świadczenia uprzednio niesłusznie wyegzekwowanego na podstawie zaskarżonego orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od daty wydania prawomocnego orzeczenia w niniejszej sprawie do dnia zapłaty oraz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód, w odpowiedzi na skargę, wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie – odnosząc się do stanowiska powoda - podkreślić należy, że Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 3 kwietnia 2007 r., III CZP 137/06 (OSNC 2007 nr 9, poz. 125), rozstrzygając wątpliwości co do znaczenia użytego w przepisie art. 405 k.p.c. sformułowania „sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy”, przyjął, że sąd drugiej instancji, który oddalił apelację, jest sądem orzekającym ostatnio co do istoty sprawy w rozumieniu art. 405 zdanie drugie k.p.c., właściwym do wznowienia postępowania na podstawach określonych w art. 403 k.p.c. Stąd też właściwym do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania z przyczyn restytucyjnych wniesionej przez skarżącego był Sąd drugiej instancji - jako sąd orzekający co do istoty sprawy.

Wskutek skargi o wznowienie postępowania nie dochodzi do zmiany toku instancji. Jeżeli właściwy jest sąd drugiej instancji, to wznowieniu może ulec postępowanie przed sądem drugiej instancji, bo skarga nie rozpoczyna nowego

postępowania, ale stanowi kontynuację procesu zakończonych prawomocnym wyrokiem tego sądu z zachowaniem statusu instancyjnego. Oznacza to, że postępowanie ze skargi nie posiada własnego, nowego przedmiotu rozpoznania, odrębnego od przedmiotu sprawy wznawianej, ale jest ściśle powiązane podmiotowo i przedmiotowo z postępowaniem prawomocnie zakończonym i stanowi jego kontynuację na zasadach określonych w art. 399 i następnych k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 kwietnia 2011 r., III PZ 1/11, LEX nr 901637; z dnia 26 kwietnia 2018 r., I CZ 40/18, LEX nr 2479509).

Należy zauważyć, że w świetle art. 410 § 1 k.p.c. wstępne badanie skargi o wznowienie postępowania przez sąd na posiedzeniu niejawnym dokonywane jest w trzech płaszczyznach: terminowości wniesienia skargi, dopuszczalności skargi, oparcia skargi na ustawowej podstawie. Niespełnienie któregośkolwiek z tych wymagań prowadzi do odrzucenia skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2018 r., I CZ 5/18, LEX nr 2483348). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że w wyniku przeprowadzonej kontroli wstępnej skarga ulega odrzuceniu nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób nieodpowiadający ustawie, lecz także wtedy, gdy przytoczone w niej okoliczności dają się wprowadzić podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, jednak w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 lutego 2018 r., II CZ 105/17, LEX nr 2487612; z dnia 6 lutego 2018 r., III UZ 11/17, LEX nr 2450256; z dnia 6 listopada 2017 r., V CZ 79/17, LEX nr 2447356). Wskutek uchylenia art. 411 k.p.c. (co nastąpiło z dniem 6 lutego 2005 r. na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych), stwierdzenie na posiedzeniu niejawnym dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania nie jest już bowiem ograniczone do badania, czy wskazane przez skarżącego okoliczności są oparte na podstawie przewidzianej w ustawie, lecz obejmuje także ocenę, czy podstawa wznowienia rzeczywiście istnieje (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007 nr 3-4, poz. 48; z dnia 15 kwietnia 2010 r., I UZ 7/10, LEX nr 1663518). Badając, czy skarga jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia, sąd bierze pod uwagę jedynie treść twierdzeń faktycznych zawartych w skardze i nie weryfikuje ich

prawdziwości. Zakładając prawdziwość tych twierdzeń, sąd sprawdza, czy mógłby dokonać ich subsumpcji pod hipotezę którejkolwiek z przewidzianych w ustawie podstaw wznowienia, co wiąże się z istoty rzeczy z koniecznością dokonania wykładni hipotezy norm opisujących ustawowe podstawy wznowienia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2016 r., IV CZ 25/16, LEX nr 2051036; z dnia 15 marca 2018 r., III CZ 8/18, LEX nr 2482587).

Tak więc, wskazując, że powołane przez skarżonego fakty nie mają charakteru nowości, o czym mowa w art. 403 § 2 k.p.c., Sąd drugiej instancji w rezultacie przyjął, że nie zaistniała wskazywana podstawa wznowienia postępowania i dlatego powinien odrzucić skargę, zamiast ją oddalić. W rzeczywistości Sąd nie przystąpił do jej merytorycznego rozpoznania (art. 412 § 2 k.p.c.), ponieważ gdyby to uczynił, to nie miałby podstaw, aby skargę oddalić.

Uchybienie to nie prowadzi jednak do odrzucenia skargi kasacyjnej, jak wywodzi powód. Należy odnotować, że po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469), wobec uchylecia art. 394¹ § 2 k.p.c. doszło do zasadniczej zmiany kręgu postanowień sądu drugiej instancji wskazanych w ustawie, które podlegają zaskarżeniu zażaleniem. O ile powołany przepis dopuszczał zażalenie na wszelkie postanowienia sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, wydane w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, o tyle znowelizowany art. 394² k.p.c. wyszczególnia - obok postanowień sądu drugiej instancji zaskarżalnych zażaleniem poziomym już przed wejściem w życie ustawy nowelizującej - tylko jedną kategorię postanowień sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie, to jest postanowienie o odrzuceniu apelacji. Wobec tego zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania jest niedopuszczalne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 maja 2020 r., III CZ 13/20, LEX nr 3029693; z dnia 27 maja 2020 r., V CZ 17/20, LEX nr 3027531; z dnia 30 września 2020 r., I CZ 37/20, LEX nr 3068546; z dnia 26 maja 2021 r., I CZ 20/21, LEX nr 3181544). Jednakże błąd co do przesłanek uzasadniających oddalenie skargi o wznowienie postępowania (obraza art. 410 § 1 k.p.c. i art. 412 § 2 k.p.c.) nie powoduje, że zaskarżony niniejszą skargą wyrok w rzeczywistości jest

niezaskarżalnym do Sądu Najwyższego postanowieniem o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania.

Odnosząc się do sformułowanych podstaw kasacyjnych, zauważyć należy, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., a taki przepis powołał skarżący w podstawach kasacyjnych. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., II UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, LEX nr 513257).

Uzasadniony jest natomiast zarzut naruszenia art. 403 § 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, można również żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Możliwość wznowienia postępowania na tej podstawie jest uzależniona od łącznego spełnienia trzech przesłanek: wykrycia po uprawomocnieniu się orzeczenia nowych faktów i dowodów, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane, możliwości ich wpływu na wynik sprawy oraz niemożności skorzystania z nich przez strony w poprzednim postępowaniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 2010 r., II

PZ 8/10, LEX nr 603833; z dnia 8 czerwca 2010 r., II PZ 12/10, LEX nr 619632; z dnia 10 listopada 2010 r., II UZ 29/10, LEX nr 707895; z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CZ 105/13, LEX nr 1433605; z dnia 14 lipca 2017 r., II CZ 35/17, LEX nr 2352150 i powołane w nich orzeczenia).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że określenie „wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy” (art. 47 k.p.) oznacza przyznanie prawa do pełnego wynagrodzenia za taki okres, w którym pracownik miałby prawo do wynagrodzenia, gdyby pozostawał w rozwiązany stosunku pracy. Chodzi przy tym tylko o taki okres, w którym pracownik mógł wykonywać pracę, tzn. był gotów do podjęcia jej świadczenia, a nie świadczył, gdyż został jej pozbawiony wyłącznie wskutek bezprawnej odmowy dopuszczenia go do pracy. W konsekwencji, wyłączeniu z okresu, za który przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy podlegają okresy niezdolności pracownika do świadczenia pracy, takie jak okres pobierania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, w tym zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego oraz renty z tytułu niezdolności do pracy wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym z tytułu niezdolności do samodzielnej egzystencji. Wypłacenie za te okresy wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy powodowałoby, że za ten sam okres pracownik otrzymałby świadczenia z różnych, wykluczających się wzajemnie źródeł spełniających podobne funkcje (por. uchwałę Sądu Najwyższego dnia 15 maja 1992 r., I PZP 27/92, LEX nr 14952; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 kwietnia 2006 r., I PK 158/05, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 99; z dnia 15 lutego 2002 r., I PKN 801/00, LEX nr 564462; z dnia 17 listopada 1998 r., I PKN 443/98, OSNAPiUS 2000 nr 1, poz. 12; z dnia 25 stycznia 1983 r., I PRN 139/82, OSNC 1983 nr 9, poz. 138 i z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 11/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 181).

W istocie zatem powodowi nie przysługiwało wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy w okresach pobierania przez niego zasiłków chorobowych – i okoliczność ta (pobieranie zasiłków) miała wpływ na wynik sprawy.

Nowe okoliczności faktyczne lub środki dowodowe to tylko takie, z których strona nie mogła skorzystać w postępowaniu prawomocnie zakończonym. W postanowieniu z dnia 4 marca 2005 r., III CZP 134/04 (LEX nr 151652) Sąd Najwyższy uznał, że należą do nich fakty i dowody, które poza przesłanką ich

nieujawnienia w postępowaniu prawomocnie zakończonym powinny być dla strony skarżącej „nieujawnialne”, tj. takie, o których istnieniu strona nie wiedziała i nie mogła wiedzieć przy uwzględnieniu staranności przeciętnego uczestnika postępowania, należycie dbającego o swoje interesy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 lutego 2009 r., II CZ 16/09, LEX nr 1353171 oraz z dnia 28 czerwca 2017 r., IV CZ 34/17, LEX nr 2338039). Nie zalicza się do nowości tych dowodów i okoliczności, które nie zostały przez stronę powołane na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby ich powołania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 17 stycznia 2001 r., IV CKN 1515/00, LEX nr 1166382; z dnia 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03, LEX nr 168292; z dnia 4 marca 2005 r., III CZ 134/04, LEX nr 1511050; z dnia 20 stycznia 2016 r., IV CZ 77/15, LEX nr 2009509). Także następcze uświadomienie sobie przez stronę jurydycznego znaczenia określonej okoliczności faktycznej nie uzasadnia wznowienia postępowania, jeżeli na ten fakt strona mogła się powołać w toku postępowania, lecz tego nie uczyniła, sądząc błędnie, że nie ma on znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2017 r., I CZ 113/17, LEX nr 2428807).

W podsumowaniu: fakty „ujawnialne”, to nie wszystkie fakty, które z punktu widzenia prawa materialnego mają istotny wpływ na akt subsumcji, ale tylko takie z nich, które strona powinna znać, tj. miała możliwość dostępu do nich. Tymczasem Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że fakt ma charakter „ujawnialny”, jeśli waży na zastosowaniu prawa materialnego i mógł zostać udowodniony w toku postępowania objętego wznowieniem, mimo że strona o nim nie wiedziała i nie mogła wiedzieć.

W niniejszej sprawie skarżący ani nie wiedział, ani nie miał dostępu do informacji o zasiłkach chorobowych pobieranych przez powoda w okresie pozostawania bez pracy, która to okoliczność miała wpływ na wysokość kwoty wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, zatem powołana przez niego podstawa wznowienia odpowiada ustawie (art. 403 § 2 k.p.c.).

Na koniec wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego (które w kontekście uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 11 lipca 2012 r., II PZP 1/12, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 49; OSNC 2013 nr 4, poz. 43, należy uznać za utrwalone) przyjmuje się, że art. 415 zdanie pierwsze k.p.c. (mający zastosowanie także w

postępowaniu kasacyjnym) nie stanowi materialnoprawnej podstawy roszczenia o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia. Ocena zasadności takiego roszczenia restytucyjnego powinna być przeprowadzona na podstawie zindywidualizowanej analizy, opartej na wszechstronnym rozważeniu konkretnych okoliczności sprawy. Regulacje Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące wniosku restytucyjnego mają charakter procesowy i ustanawiają uproszczony sposób dochodzenia tego roszczenia, ale jego podstawę materialnoprawną stanowią przepisy prawa materialnego, w szczególności o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i następne k.c., w tym art. 409 i 410 k.c.). Można więc powiedzieć, że wniosek restytucyjny jest równoważny powództwu o zwrot nienależnego świadczenia w rozumieniu art. 410 k.c. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 323/12, LEX nr 1308002 i z dnia 27 maja 2014 r., II PK 242/13, LEX nr 1488901), a jego uwzględnienie tworzy stan osądzenia sprawy o zwrot spełnionego świadczenia (uzasadnienie wyroku z dnia 26 listopada 2013 r., II PK 65/13, OSNP 2014 nr 10, poz. 145).

Orzeczenie o zwrocie spełnionego świadczenia może być wydane wyłącznie w wyroku kończącym postępowanie w sprawie (wyrok z dnia 8 października 2010 r., II PK 37/10, OSNP 2012 nr 1-2, poz. 6) i dlatego złożenie przez stronę wniosku restytucyjnego (którego rozpoznanie wymaga zachowania konstytucyjnego standardu postępowania dwuinstancyjnego) uniemożliwia wydanie przez sąd kasacyjny wyroku reformatoryjnego, choćby były spełnione przesłanki z art. 398¹⁶ k.p.c. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2013 r., I PK 62/13, OSNP 2014 nr 11, poz. 155; PiZS 2014 nr 7, s. 39, z glosą A. Musiały oraz z dnia 13 marca 2014 r., I PK 193/13, LEX nr 1446439).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]